

Gemeente Utrecht

2 0 1 5

NOTULEN VERGADERING GEMEENTERAAD UTRECHT

15^e vergadering – 28 augustus 2015

Buitengewone openbare vergadering van de gemeenteraad, gehouden op vrijdag 28 augustus 2015 te 16.00 uur.

Voorzitter: de heer mr. J.H.C. van Zanen, burgemeester.

Aanwezig zijn de leden: Baş, De Boer, Bollen, Bos, Brussaard, Buunk, Van Corler, Van Esch, Ferket, Fokke, Van Gemert, Gilissen, Haage, Işik, Kleuver, Knip, Koelmans, Koning, Meijer, Menke, Van Ooijen, Oostveen, Paardekooper, Podt, Post, Rajkowski, De Regt, Rollingswier, Roodenburg, Scally, Van Schie, Schipper, Scholten, Sienot, Tielen, De Vries, Van Waveren, Weistra en Zwanenberg.

Tevens zijn aanwezig de wethouders: Everhardt, Geldof, Van Hooijdonk, Jansen, Jongerius en Kreijkamp.

Griffier: mevrouw mr. M. van Hall, griffier.

Opening van de vergadering door de voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Dag Ad, dag Jet, dag kinderen, dag schoonkinderen. De kleinkinderen zijn in goede handen bij de andere familie. Dag vrienden, dag oud-collega's, dag collegeleden, dag nieuwe griffier Merel van Hall.

(Applaus.)

Hierbij open ik de buitengewone openbare vergadering van de gemeenteraad van Utrecht.

Er was een tijd dat ik raadslid was. Dat was een tijd waarin ik over raadsvoorstellen mocht stemmen. Stel dat het afscheid van Ad een raadsvoorstel was. Ik zou dan hebben gezegd: "Ik ben ertegen".

Wij zullen vandaag aandacht besteden aan een bijzondere man, een bijzondere functionaris: de allereerste raadsgriffier van Utrecht. Ik verwelkom niet alleen de mensen hier, maar ook de mensen beneden in de hal. Ik hoop dat u het goed hebt en dat het daar een beetje tochtig is. De temperatuur kan oplopen. Ik hoop ook dat de mensen die thuis meekijken of –luisteren van deze buitengewone raadsvergadering zullen genieten.

Afscheid van de heer Ad Smits, raadsgriffier.

De **VOORZITTER**: Beste Ad! Laat je verrassen door de woorden die tot jou worden gericht. Er verschijnt straks een eindeloze stoet sprekers, zonder gelimiteerde spreektijd. Dat zal even duren. Ja, ook ik ben bij Villa Jongerius geweest. Als inleiding zullen wij een filmpje zien om het geheugen een beetje op te frissen. In het filmpje leggen enkele bekenden uit wie Ad Smits eigenlijk is.

(Hierna wordt via de videoschermen de film vertoond.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, leden van de raad, beste Ad! Op 28 februari 2002, bijna dertien-en-een-half jaar geleden, veranderde de Nederlandse Gemeentewet. Vanaf die dag werden de gemeenten op duale wijze bestuurd. De wethouders waren vanaf die dag geen lid meer van de gemeenteraad. Het was de bedoeling dat vanaf dat moment het kaderstellen, de hoofdlijnen, de controle en de volksvertegenwoordiging de rollen van de raad waren. Er waren echter meer veranderingen. Sinds die dag staat in artikel 100 van de Gemeentewet dat iedere gemeente zowel een secretaris als een griffier moet hebben. De wetgever wil voorkomen dat er ongelukken gebeuren: een secretaris is niet tevens griffier. In artikel 107a staat dat de griffier de raad en de door de raad ingestelde commissies bij de uitoefening van hun taak terzijde staat.

Vandaag nemen wij afscheid van Ad Smits. Ad, jij bent de man die de Utrechtse gemeenteraad een week na de inwerkingtreding van de Wet dualisering gemeentebestuur benoemde tot beoogd raadsgriffier voor de periode van één jaar, met de tamelijk koele toevoeging – het is politiek – dat jij na afloop van die periode gewoon mocht meedoen aan de sollicitatieprocedures voor de definitieve griffier. Met Emiel van Dun en Sandy van Turenhout als mede-kwartiermakers ging jij aan het werk. Velen van ons zijn getuige geweest van de wijze waarop de Utrechtse griffie zich onder jouw vleugels "vanuit het niets heeft ontwikkeld tot een zowel binnen als buiten de gemeente gerespecteerd instituut". Dat las ik in een brief.

Jij bent vanaf het begin iemand geweest van wie het lijkt alsof je er altijd al was en er altijd zal blijven. Zoals ook uit het filmpje blijkt dat wij zojuist zagen, ben jij een man die indruk maakt. Jij bent ervaren, goed ingevoerd, streng maar rechtvaardig, charmant, loyaal en betrouwbaar. Je bent een sublieme teller van stemmen.

Jij was, vóór je bij de gemeente Utrecht griffier werd, in een aantal andere functies werkzaam. Vanaf 1977 was je juridisch medewerker bij de dienst Stadsontwikkeling. Daarmee begon je op je 25ste. Daarna was je werkzaam bij de dienst Ruimtelijke Ordening, Openbare Werken en Volkshuisvesting Utrecht (ROVU). In 1988 begon je enthousiast bij de secretarie als bestuurshulp. Het zou kunnen dat de leidinggevendenden niet alleen voor jouw sonore stemgeluid, maar ook voor het prachtige handschrift van jouw sollicitatiebrief zijn gezwicht. Ik maakte je zelf vanaf 1998 van dichtbij mee als gemeentelijk projectleider van het Utrecht Centrum Project. Wij zijn het project en elkaar daarna nooit meer uit het oog verloren.

Het was jouw brede ervaring in de gemeentelijke organisatie die jouw raadsgriffierschap achteraf gezien misschien bijna vanzelfsprekend maakte. Jij zorgde ervoor dat het al snel leek of jij er als griffier altijd al bent geweest. Dadelijk zal er iets gebeuren waar ik zeer naar uitkijk: jij zal in dit gezelschap en in deze zaal spreken. Ad, neem de tijd. Er is niemand om ons te corrigeren. In afwachting daarvan sluit ik af met de constatering waarvan ik weet dat iedereen in dit gezelschap die deelt: het is geweldig hoe jij erin bent geslaagd om de griffie in Utrecht tot een goed functionerende en gerespecteerde club te maken die de raad in alle opzichten, zoals de wet voorschrijft, terzijde staat bij de uitoefening van zijn taak. Jij hebt samen met de collega's op de griffie het schip van de raad door stormen, windstilden en bruisende stromingen van de stadsgeschiedenis geloodst. Jij hebt drie burgemeesters bijgestaan bij hun taak als voorzitter van de raad.

Dertien jaar lang was jij vóór de schermen de man die tijdens raadsvergaderingen naast de burgemeester zat, zoals dat volgens de wet moet. Achter de schermen wist jij velen die betrokken zijn bij de lokale democratie bij elkaar te houden, met behulp van jouw wijsheid, jouw overtuigingskracht en de licht filosofische inslag die jou eigen zijn. Ongetwijfeld hebben ook jouw Brabantse schwung en jouw licht bourgondische inborst daarmee nog iets te maken.

In navolging van de jury van de Margriet Veeger Award en de onderscheiding van de Vereniging van Griffiers mogen wij constateren dat jij ook in Utrecht achter de schermen jarenlang een verbindende leider was. Op grond hiervan heeft de gemeenteraad van Utrecht besloten om jou als allereerste griffier, bij hoge uitzondering – eigenlijk komen alleen raadsleden voor deze onderscheiding in aanmerking – de raadspenning toe te kennen. Ik vind het geweldig dat ik dat mag doen.

Dank je wel, Ad, voor alles wat jij voor velen hebt betekend, niet alleen hier, maar indirect ook voor de mensen buiten.

(Hierna overhandigt de voorzitter, onder applaus van de aanwezigen, de heer Smits de raadspenning.)

De heer **KLEUVER** (D66): Voorzitter! Hoe kan men denken dat men de nestor van de raad is als de griffier Ad Smits is?

Het is heel gemakkelijk om hier te vertellen hoe aardig en deskundig Ad Smits is, dat zijn deur altijd openstaat, dat hij zo'n fijn mens is die door iedereen op handen wordt gedragen, dat hij onvermoeibaar is, dat zijn haar altijd zo leuk zit en dat wij hem enorm zullen missen. Iedereen herkent Ad in zo'n verhaal. Men voelt zich na zo'n praatje niet bekocht, maar wat zouden wij Ad daarmee tekortdoen.

Toen bekend werd dat Ad vertrok, kreeg ik een bericht van een oud-raadslid uit de tijd toen Ad griffier werd. Dat is heel bijzonder. Als een ex-collega vertrekt bij een organisatie waar u allang niet meer werkzaam bent, zou u dan een bericht sturen waarin u meldt dat u graag iets wil zeggen over de vertrekkende ex-collega? Roel Freeke, destijds raadslid voor de ChristenUnie, deed dat wel. Dat zegt veel over Roel, maar ook over Ad. Natuurlijk sloeg ik de uitnodiging van Roel niet af. Ik ben bij hem op bezoek geweest.

Naar aanleiding van zijn verhaal heb ik ook contact gehad met Albert van den Bosch, destijds raadslid voor de VVD. Hij doet jou, Ad, de hartelijke groeten. Hij is met vakantie in Griekenland, maar hij had hier vanmiddag graag willen zijn.

Alice van Rooij, destijds raadslid voor D66, Kasper Driehuijs, destijds raadslid voor de PvdA, maar nu zelf griffier, en Jet van den Berg en Vincent Oldenburg, destijds raadsleden voor Leefbaar Utrecht, hebben mij zeer geholpen om inzicht te krijgen in de enorme prestatie die Ad heeft geleverd.

Ad werd bij de invoering van het dualisme griffier. Tot die tijd werkten de Nederlandse gemeenteraden volgens het monistische systeem. De wethouders waren behalve van het college ook lid van de gemeenteraad. Hoewel de meningen over de invoering van het dualisme uiteen liepen, had de raad, meer dan nu, niet het gevoel de baas te zijn. De macht was in handen van de ambtenaren. Het was een tijd waarin grote besluiten moesten worden genomen. De Leefbaar Utrecht-fractie was enorm groot en wilde dat laten weten ook. Ook kleinere fracties ervoeren een zeker wantrouwen jegens het ambtelijke apparaat. De komst van de griffie, met als kopstuk de griffier, werd daardoor belangrijker. Het werd in Utrecht bijna het symbool van de terugkeer van de macht waar die thuishoort: bij de volksvertegenwoordiging. In die sfeer van politieke ambitie, verandering en wantrouwen kwam Ad al snel als de geschikte griffier bovendrijven. Hij was van onbesproken gedrag. Hij genoot als een van de weinigen en misschien wel als enige het vertrouwen van de raad. Hij zou geen trucjes flikken. Hij had respect voor de democratie. Daarvan had hij in Utrecht als hoge ambtenaar al blijk gegeven. Ad werd vanaf het begin op handen gedragen, althans, door de raad. Ik heb de precieze details niet kunnen achterhalen, maar naar verluidt waren er nogal wat interne strubbelingen over de plek die de griffie in het stadhuis moest krijgen. De raad en de griffie wonnen. De griffie kreeg een prominente plek in het stadhuis. De andere ambtenaren verhuisden. Ad regelde kennelijk zeer snel een kopieerapparaat dat niemand voordien voor de raad had kunnen regelen. Het verschil kan in kleine dingen zitten.

De politici die ik heb gesproken, loven Ad om zijn loyaliteit aan de raad en aan de democratie. Dat komt zeker overeen met mijn eigen ervaring. Als men zo slim en erudiet is als Ad, kan het niet anders of men heeft ook zelf opvattingen. Publiekelijk heeft echter niemand daarvan iets gemerkt. Roel Freeke zei daarover: "Ad sloot aan op het zelfbewustzijn van de raad." Albert van den Bosch: "Hij is voor dit vak geboren." Alice van Rooij: "Onvoorwaardelijk respectvol zonder ooit last te hebben van zijn eigen ego." Sanne Scholten, lid van de D66-fractie, stuurde mij een e-mailbericht met de opmerking dat de uitspraak "de raad gaat over waarover de raad wil gaan" zo betekenisvol is. Vincent Oldenburg zei mij via Facebook: "Ik heb nooit aan zijn gezicht gezien wat hij zelf van de uitslag van een stemming vond. Ik heb dat altijd razend knap gevonden."

Over de uitslag van stemmingen valt nog wel iets te zeggen. Ad zit, normaal gesproken, naast de burgemeester. De burgemeester, als voorzitter van de raad, telt de stemmen. Ad bekijkt of dat allemaal goed verloopt. Dat deed hij al toen mevrouw Brouwer burgemeester was. Van mij hoort u over mevrouw Brouwer geen kwaad woord. Het is een bijzondere vrouw. Utrecht heeft veel aan haar te danken, maar tot haar talrijke kwaliteiten behoorde niet het tellen van de stemmen in de gemeenteraad. Dikwijls noemde mevrouw Brouwer na de stemming lukraak een aantal fracties op waarbij zij het in het midden liet of die voor of tegen hadden gestemd. Ad moest dan, zo goed en kwaad als het ging, duidelijkheid verschaffen. Ook dat ging helaas niet altijd vlekkeloos. Dat frustreerde de raad zodanig dat hem door Kasper Driehuijs, toen die wegging, een telraam is aangeboden. Dat had men als een belediging kunnen zien, maar niet door Ad. Ad bleef altijd loyaal aan de raad en niet aan het college, althans, niet in eerste instantie. Dat blijkt uit wat ex-wethouder Jet van den Berg mij vertelde. Jet was een grote paarse vrouw die heel goed kon communiceren. Als Jet wat zei, snapte je beter dan je lief was wat zij bedoelde. Dat gold voor het publieke optreden. Men kan zich voorstellen dat haar communicatie intern nog beter was. Ad zag echter geen probleem om deze mededeling van een collegelid, hoe duidelijk ook, ongefilterd naar de raad door te sturen. Zo hoort het ook, maar het college vond dat niet leuk.

Ad is zuiver, dienstbaar en integer, maar men moet zich niet op hem verkijken.

Van alle kanten heb ik gehoord dat Ad schitterde in het om de tuin leiden en het spelen van de vermoorde onschuld als een vertrouwenscommissie aan het werk was die gesprekken voerde met kandidaat-burgemeesters. Ik heb nooit in zo'n vertrouwenscommissie gezeten. Deze commissies dienen hun werk in het diepste geheim te doen. Hoe Ad precies schitterde, is alleen in zeer kleine kring bekend, maar zijn sluwheid om de pers om de tuin te leiden en zijn verantwoordelijkheidsgevoel met betrekking tot de geheimhouding worden unaniem geprezen. Raadsleden noemen Ad een warm, hartelijk en innemend mens. De nieuwe griffier, Merel van Hall, vertelde mij dat zij blij is dat Ad de griffie achterlaat die voor raadsleden als vanzelfsprekend toegankelijk is.

Ik heb zelf altijd genoten van de prachtige teksten van Ad bij de kleine kerstattenties. Warm, persoonlijk en getuigend van een enorm taalgevoel.

Hoewel ik weet dat Ad het ongepast vindt om zich na zijn afscheid inhoudelijk met de Utrechtse politiek te bemoeien, hoop ik dat hij toch een manier vindt om iets te doen met zijn enorme kennis van het openbare bestuur. De erfenis van zijn arbeidzame leven is enorm.

Hoewel politici altijd met de eer strijken, kan en zal niemand ontkennen dat jij, Ad, in deze gemeente een fantastische bijdrage hebt geleverd aan de democratie. Jij hebt geïnspireerd en veranderd. 45 totaal verschillende, redelijk eigenwijze en zichzelf vrij belangrijk vindende raadsleden zijn het over één ding eens: jij bent een bijzonder mens. Wij zullen jou missen. Wie Ad heeft meegemaakt, vergeet hem nooit.

Ad, bedankt. Het ga je goed!

(Applaus.)

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Beste Ad, en – om het verwijt te voorkomen dat ik geen respect heb voor wat in de raad gebeurt – geachte griffier. Mij is gevraagd om jou namens de colleges uit de afgelopen dertien-en-een-half jaar toe te spreken. Dat doe ik in alle bescheidenheid. De wethouders zijn na de overgang van het monisme naar het dualisme een beetje terzijde geschoven. Dat is al een aantal keren gememoreerd. De raad maakt de dienst uit. De griffier speelt daarbij een enorm belangrijke rol.

In Utrecht gaan wij soepel, pragmatisch en met respect voor elkaars positie in het democratisch bestuur met elkaar om. Dat is in mijn tijd in de stad zo geweest, maar zo is het ook geweest in de dertien-en-een-half jaar dat jij, Ad, hier als griffier hebt gefunctioneerd. Dat is echt jouw verdienste. Jij wist een zeer goede relatie te onderhouden, niet alleen met het college, maar ook met onze directe ondersteuning. Ik denk dat jij daarin een houding wist te vinden – die is al goed verwoord door anderen – waarbij wij elkaar in de raadszaal op een goede manier wisten te vinden. Voor jou stond het belang van de raad altijd voorop, maar zonder het college daarbij uit het oog te verliezen. Dat is jouw persoonlijke kwaliteit.

Natuurlijk, jouw licht bourgondische accent, jouw charismatische uitstraling en jouw wezen als aimabel mens spelen daarbij een belangrijke rol. Er moet echter iets meer zijn. Jouw persoon speelt een zeer belangrijke rol, vooral om de raadsvergaderingen goed te begeleiden, maar wat gebeurt er in de raad zelf? Wat is het geheim? Is dat jouw persoonlijkheid of is dat nog iets anders? Ik heb daar erg lang naar gezocht. Ik heb de andere wethouders gevraagd of er sprake is van een prestatiebevorderend middel. Nog niet lang geleden is de Tour de France hier geweest. Wat is het geheim van deze man waardoor alles in de afgelopen dertien-en-een-half jaar zo goed is verlopen? Er is in feite maar één middel dat elke wethouder kent. Wat wij hier doen, is open en transparant. Men kan alles zien. De camera's staan erop. Ik schrik een beetje, want vroeger stond op de tafel van de griffier een doosje pepermunt. Dat zie ik nu niet. Ik heb opgezocht wat pepermunt eigenlijk met een mens doet. Men gebruikt pepermunt na de maaltijd. Is dat licht bourgondisch? Is dat de verklaring? Nee, pepermunt is meer. Pepermunt kan worden gezien als medicijn tegen voedsel dat zwaar op de maag ligt. Dan denk ik aan zware discussies. Wat herinneren de colleges zich van discussies die op het scherp van de snede waren? Dan kwam er opeens een doosje pepermunt voorbij. Ad zei dan: "Victor, het komt wel goed. Alles gaat goed." Dat was een geruststellende gedachte op avonden dat het voor mij niet opschoot en ik mij afvroeg of alle agendapunten wel zouden worden gehaald.

Is het pepermuntje de verklaring? Ik heb verder gezocht. Pepermunt is niet bewezen effectief. Het is geen medicijn. Het is dus toch de persoon Ad geweest die zo goed werkte.

Ik wil jou namens het college een aantal cadeaus aanbieden. Het eerste is een verrassend cadeau: een kluskaart. Ik heb veel punten voorbij zien komen, maar dit heb ik niet achter jou gezocht. Bij de terugkomst na het zomerreces zullen wij goede inhoudelijke discussies voeren waarbij na afloop een borrel wordt gedronken. Volgens Ad hoort dat erbij. Terecht. Wij hebben gesproken over de herinrichting van deze prachtige zaal zodat die nog beter functioneert. Ben jij, Ad, degene die met de kluskaart een boor gaat halen en de interruptiemicrofoon vastschroeft? Ik ben benieuwd wat jij ermee zal doen.

Het tweede cadeau betreft jouw sociale hart. Jij wil een speciale school, SO Fier in Utrecht, een extra zetje geven. Wij zullen daaraan een bijdrage leveren.

Het derde cadeau haal ik uit mijn binnenzak. Het is pepermunt. Jouw pepermunt was van een koningin. Ik kijk naar de foto van de koning. Namens het college wil ik jou een rol pepermunt van de koning, een rolletje King, geven.

(De heer Everhardt overhandigt daarop de heer Smits, onder applaus van de aanwezigen, de genoemde cadeaus.)

Mevrouw **SMULDERS** (ambtelijke organisatie): Voorzitter! Geachte dames en heren, beste Ad. Behalve bestuursadviseur, aanjager van spraakmakende projecten, raadsgriffier en nog veel meer is Ad Smits een werkzaam leven lang een collega uit duizenden geweest. Hij was een collega van betekenis en een collega van belang.

Er zijn zonder twijfel veel mensen die op dit moment het woord tot Ad hadden kunnen en willen richten, maar het lot heeft bepaald dat ik hier sta. Dat is een grote eer. Ik zal proberen om Ad en al die collega's recht te doen.

Ad Smits is levenswijs, maar nooit belegen. Wij leren van Ad zonder dat hij belerend is. Democratie is zijn passie. Ad Smits maakt democratie sexy.

Loyaliteit en dienstbaarheid zijn voor hem passionele begrippen. Als men, zoals ik, uit een nest komt waar een ambtenaar niet iets is wat men moet willen wezen, dan maakt Ad Smits je trots dat je er een bent. Ad Smits tovert.

Ad, jij coacht ons en hamert op onderling respect. Als raadsleden anders tegen een dossier aankijken dan jij hoopt, of niet het besluit nemen waarop jij hebt gerekend, dan zegt jij: "Als zij het niet begrijpen, moet jij beter je best doen", of: "De raad neemt altijd het beste besluit". Zo is het.

Ad helpt ons de processen organiseren. Zijn persoonlijke relatie met de raadsleden is voor de ambtelijke organisatie van enorme waarde. Ad geniet van het spel van de democratie, terwijl hij zijn taak bijzonder serieus neemt. Hij heeft een elegante en ontspannen stijl die kleur en reliëf geeft aan zijn grote professionaliteit. Zijn deur staat altijd open. Wij gaan daar graag naar binnen.

Hoofdpijndossiers worden met hem doorgenomen. Ad neemt de tijd, wikt en weegt, zoomt in en zoomt uit. De mimiek op zijn expressieve kop krijgen wij cadeau. Hij brengt ons verder.

Legendarisch zijn Ad's bijdragen aan de trainingen politieke sensitiviteit. Naar verluidt strooit hij daarbij zo rijk en kwistig met namen, titels, grootheden, geschiedenisfeiten en encyclopedische uiteenzettingen over het wezen van de democratie dat het de aanwezige cursisten duizelt. Zijn meeslepende en doordringende stemgeluid speelt daarbij vast en zeker een rol. "Wat hij zegt, maakt grote indruk", zei een cursist daarover, "maar het lukt mij achteraf niet om iets na te vertellen".

De liefde voor historische feiten kenmerkt Ad. Men zegt dat hij ooit uit zijn hoofd de volledige Berlijn-speech van president Kennedy heeft voorgedragen. Ik heb die toespraak nog eens bekeken. Het blijft indrukwekkend als Kennedy zich tot Chroetsjov richt: "Democracy is not perfect, but we have never had to put a wall up to keep our people in". Wat ik aan het filmpje minstens zo belangrijk vind, is het theatrale spektakel. De charismatische Kennedy staat op een hoog podium onder draperieën met daaronder het uitzinnige publiek. Ik denk dat Ad Smits zich van dat theatrale aspect zeer bewust is, ook in zijn werkzame leven.

Zo kwam ik hem in de vroege lente van 2014 tegen op de vijftigste verjaardag van collega Andrea Berghuizen. Hij was zonder Jet, want die was door griep geveld. Ad wilde coûte que coûte het dansnummer horen waarmee de film *La Grande Bellezza* opent: een opzwepende clubmix van Raffaella Carrà's oude discohit "A far l'amore comincia tu". Ik betwijfel of Ad zonder *La Grande Bellezza* bij dit nummer dezelfde passie heeft ervaren, maar de film opent met een explosie van kleur, beeld, mens, emotie spel, muziek, beweging en gekte die is samen te vatten onder de noemer "theater". Wat wij zien in al die extase, waanzin en uitgelatenheid is feitelijk de wijze waarop wij hier samenzijn. Er is alleen een meester nodig om daarvan een meesterwerk te maken, zoals Sorrentino met *La Grande Bellezza* heeft gedaan, de grote schoonheid. Ik denk dat Ad Smits met dezelfde blik de werkelijkheid beziet en kan beschouwen. Ik denk dat Ad vaak *La Grande Bellezza* ziet als hij dit theater bekijkt.

Terug naar het feestje. Ver over de helft vond de dj Ad's verzoeknummer. Nu zweefde Ad Smits in trance over de dansvloer. Af en toe sleurde hij een vrouwelijke bezoeker een eindje mee. Hij zag alle hoeken van de zaal. De passie spatte ervan af.

Later, buiten rokend, filosofeerden wij een beetje over van alles en nog wat en over de poëzie van Slauerhoff. Het was een mooi feest. Veel te laat, maar vrolijk, ging iedereen naar huis. De volgende ochtend vond ik in mijn e-mailbox een link naar YouTube van Ad waarin een woeste Hugo Claus was te zien die met krakend stemgeluid een Oostakkers gedicht voordraagt. Hoe mooi en attent en wat een inspirerend begin van een katerige dag was dat.

Ik heb lang gedacht dat ik tot een bijzonder groepje collega's behoorde dat af en toe met Ad Smits een zuipje deed of een vorkje prikte. In de aanloop naar deze dag werd mij echter duidelijk dat het bij de gemeente Utrecht is vergeven van dergelijke clubjes. Geen wonder. Ad is iemand die kleur, ziel en luister brengt in een gezelschap. Een feest is stukken feestelijker met Ad Smits erbij. Op zo'n gezegend feest van collega Siert de Vos en zijn vrouw, een paar jaar terug, zwierde Ad weer eens over de dansvloer met Jet in zijn armen. Met haar sprak ik die avond over de liefde. Jet zei lachend: "Ik heb de beste." Ik geloof haar.

Ad Smits helpt, verrijkt en verwarmt ons. Hij geeft ons poëzie, plezier, inzicht en humor. Ad geeft cachet aan de democratie en daarmee aan ons allemaal. Ad is onze collega, maar voelt als een vriend. Wij dragen Ad Smits op handen, zelfs Wouter de Heus en Henk Westbroek respecteren Ad Smits. Ad Smits is een held, een goeroe, een tovenaars, een welhaast enigmatische figuur, maar toch volledig in harmonie met zichzelf en zijn omgeving, samenvallend met alle briljante geleerde sardonische poëtische warmbloedige en menselijke eigenschappen die hem tot Ad Smits maken. Ad Smits is een gedicht en een Italiaanse film. Ad Smits is een bluesballad van Dylan, rauw en puur gebracht. Hij is de dansende meester, de maker, het theater, de acteur en het publiek. Ad Smits is het leven zelf. Hij is een ziener die wij het liefst nooit zien vertrekken. Ad Smits leeft. Lang leve Ad Smits!

(Applaus.)

Mevrouw **HAAGE** (PvdA): Voorzitter! Wij hebben toch spreektijd, namelijk één minuut. De PvdA-fractie biedt jou, Ad, een bloem aan. Dat is natuurlijk een roos. Wij hebben ons afgevraagd welke kleur de bloem moest zijn die wij zo'n kleurrijk persoon geven. Wij hebben gekozen voor wit.

Ik wil Ad illustreren aan de hand van twee van zijn uitspraken. Bij een fles witte wijn zegt hij: "Je drinkt te weinig." Dat is heel volks. Dat past bij de PvdA-fractie. De andere uitspraak deed hij om 2.30 uur in de ochtend bij een debat dat een beetje uit de hand liep. Dat was niet omdat wij toen net wakker waren, maar omdat wij nog steeds doorvergaderden: "Dans la politique c'est comme en amour: c'est ni jamais et ni toujours."

Ad, wij zullen jouw kleur en jouw romantiek missen. Dank je wel.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Haage. Deze hulde staat in een traditie waarover de heer Smits zelf wellicht ook nog iets zal zeggen.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Ik hoor de CDA-fractie zeggen dat ze vandaag met een zonnebloem verschijnt, maar ook wij hebben er een.

Ad, jouw naam betekent dat jij uit Adria komt. Dat ligt in Italië. Daarover hebben wij zojuist veel gehoord. Vandaar onze zonnebloem. Die komt daar ook vandaan. Die staat net als jij voor warmte, betrokkenheid en vrolijkheid. Een zonnekoning ben jij echter niet. Voor de voorzitter van de raad ben jij een betrouwbare adjutant, soms ook een advocaat, als het om de huisregels gaat. Je bent ook een zorgvuldige administrateur, hoewel ... Jij hebt jouw jeugdigheid, ik zou haast zeggen adolescentie, weten te behouden. Jij bent nog altijd heerlijk ad rem. Jij kunt geweldig ad hoc ergens wat van vinden en jij drinkt er nog net zo gemakkelijk één ad fundum, met ons. Jij doet jouw zaakjes adagio. Dat brengt vaak rust in de tent.

Van onze fractie louter admiratie voor hoe jij iedereen, van links tot rechts, op een luchtige en rechtschapen wijze hebt bijgestaan.

Het belangrijkste vergeet ik bijna. Jij bent de beste adviseur die wij ons konden wensen.

Het ga je goed. Hartstikke bedankt.

(Applaus.)

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Beste Ad, het zegt misschien wel iets over de sfeer die jij in de raad weet te creëren dat de fracties van D66 en CDA het samen met één bloem kunnen doen en dat dit niet leidt tot een vechtpartij over de vraag wie de bloem mag geven. Wij zullen uitzoeken waar de andere bloem is gebleven.

Onder in bloemenvazen bevinden zich wel eens sponzen waarin de bloemen worden gestoken. Zo'n spons houdt alles bij elkaar en zorgt ervoor dat het boeket er mooi uitziet. Ik had eigenlijk zo'n vaas willen meenemen, maar daaraan zou toch iets ontbreken, want jij bent veel expressiever dan zo'n vaas. Jij bent veel meer dan dat. Daarom kwam ik op de zonnebloem uit. Jij bent door de jaren heen gehouden aan je politieke meesters en daarmee moest jij meebewegen. Dat doet een zonnebloem ook. Die kijkt ook mee, maar wél met een rechte rug. Jij weet wat je vindt en waar de grenzen van het meebewegen zijn. Daarom vind ik de zonnebloem voor jou zo mooi. Bovendien is de zonnebloem de vrolijkste bloem die er is. Vrolijkheid is ook jouw sterkste punt. Zo zullen wij ons jou herinneren.

(Applaus.)

De heer **VAN CORLER** (GroenLinks): Voorzitter! Om nu te kunnen spreken, heb ik geruild met onze fractievoorzitter, mevrouw De Boer. Ad, ik heb jou al vanaf het moment dat jij hier als kwartiermaker aan de slag ging, in 2002, mogen meemaken. Toen was de steun voor de raad beperkt tot Emiel en Sandy, die bij het bureau van de gemeentesecretaris aan de slag waren. Als griffier heb jij gezorgd voor een vruchtbare bodem voor allerlei soorten politieke bloemen die hier fysiek tot bloei konden komen.

Er is een herverbouwing van een net gebouwde raadszaal geweest om de zaal aan te passen aan de nieuwe verhouding tussen de raad en het college. Jij hebt vooral gewerkt aan en geïnvesteerd in de verhouding met de rest van de gemeentelijke organisatie en het zelfbewustzijn van de raad, vooral met een uitspraak zoals "de raad gaat over alles waarover hij wil gaan".

Deze zonnebloem staat symbool voor de positieve, zonnige en optimistische wijze waarop jij altijd hebt gewerkt aan een sterke en zelfbewuste raad. Het is een rode zonnebloem, niet per se als politieke kleur. Die voorkeur hebben wij in de raad nooit mogen horen, maar die hebben wij omdat jij het werk op een eigen unieke manier hebt gedaan, niet zoals al die andere gele zonnebloemen.

Ad, dank je wel. Het ga je goed!

(Applaus.)

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Beste Ad. De gladiool. Dat is in meerdere opzichten een bijzondere bloem, bijzonder omdat de naam in Utrecht vaak wordt gebruikt om uitdrukking te geven aan de verbeelding van rapalje, geteisem of een onbenul. De naam van de gladiool is bijzonder omdat die niet slaat op de bloem, maar op de vorm van de bladeren: scherp en spits als een zwaard. De naam is ook bijzonder omdat men bij deze bloem de bovenste twee knoppen moet verwijderen om als beloning de bloemenpracht te kunnen aanschouwen. De naam is ook bijzonder omdat de gladiolen – zo noemden de Romeinen haar – in de arena door het volk als beloning de gladiator werden toegeworpen nadat hij op leven en dood had gestreden en gewonnen.

Ook heden ten dage worden wandelaars die een bijzonder zware tocht hebben voltooid bedolven onder de gladiolen, want op zo'n overwinning kan men trots zijn. Die mag worden beloond.

De bladeren zijn een verbeelding van de kracht en de inzet en de bloemen zijn de beloning.

Voor het werk van een raadsgriffier in Utrecht heeft men kracht nodig. Het is geen stoeipartij, maar een gladiatorengevecht. Geen wandeling in het park, maar eerder een vierdaagse. De vierdaagse loop jij, als ik het goed heb begrepen, al dertien-en-een-half jaar. Volgens mij ben jij nog lang niet moegestreden. Helaas, Ad, jij zal ons verlaten. Jij zoekt een andere arena waar jij jouw gladius kunt oppakken. Daarom werp ik jou bij dezen graag symbolisch deze bijzondere bloem toe. Het is een bloem die maar liefst 60 chromosomen bevat. Dat is een bijzondere beloning voor een bijzonder mens.

Het ga je goed!

(Applaus.)

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Beste Ad, beste Jet, een ode aan onze griffier.

Van interpellatie tot interpretatie en van RIA tot raad.

Ad was er altijd met raad en daad,

gewapend met pen en sigaar,

jouw deur was helemaal open en jouw inzet was onvermoeibaar.

Een Brabander, nuchter en joviaal

met de contente mens als ideaal.

In de stad van Trajectum en licht, van Dom en Oudegracht

vond en stond jij in jouw eigen kracht.

Deskundig, levensgenieter, altijd in voor een lach.

Acteur onder de ambtenaren, iedere dag.

Na dertien jaar als griffier, grijsbehaard,

maar nog immer kleurrijk en onder griffiers welvermaard.

Geen stadgenoot die eerder dit loflied zong

voor de eerste en beste griffier die Utrecht zich wensen kon.

De griffier schrijft,

de griffier blijft

en dooft pas het licht

als de laatste borrelhandeling is verricht.

Het ga je goed!

(Applaus.)

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Beste Ad, jij weet als geen ander dat het in de raad een gebruik is om de burgemeester "burgervader" te noemen, maar ik zou er graag voor willen pleiten om jou te benoemen tot vader van de gemeenteraad. Waarom?

Als jongste raadslid en jongste fractievoorzitter is het geweldig om in de raad een soort peetvader te hebben om bij langs te kunnen gaan om advies te vragen en om te weten wat een handige opmerking is en wat niet. Jij was altijd bereid om opmerkingen en wijze lessen mee te geven. Vader. Peetvader. Misschien was jij dat ook voor veel andere mensen.

Ik heb gezocht naar een bloem die de vader kon zijn van alle bloemen. Die bestaat echter niet. Dus heb ik gezocht naar de mooiste bloem. Dat is deze: de kurkuma.

(Applaus.)

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik draai in de raad ongeveer tien jaar mee. Dat weet jij, Ad. Wij zagen zojuist het introductiefilmpje. Prominent daarin aanwezig was de gehaktbal. Als je hier tien jaar meedraait, is het onvermijdelijk dat men tussen raads- en commissievergaderingen door wel eens iets bij de firma Broodje Ploff haalt. Het is vaker gebeurd dat ik jou daar aantrof terwijl jij daar iets bestelde, maar om voor jou een berenklaauw mee te nemen ... Die zou jou geen recht doen.

Ik kan op geen enkele manier heen om de vriendelijke en oprechte woorden die vanmiddag zijn uitgesproken. Ik heb een chrysant meegenomen. Die staat voor trouw, eerlijkheid en vriendschap. Zo heb ik jou in al deze jaren bij de raad mogen ervaren. Jouw deur staat altijd open. Onze deur staat ook altijd open om een bakkie of een sapje te doen.

Dank je wel.

(Applaus.)

De heer **MENKE** (Student & Starter): Voorzitter! Beste Ad. Toen ik als absolute nieuwkomer in de raad kwam, viel het mij op hoe ontzettend sfeervol raadsleden onder elkaar zijn. In de tijd dat ik raadslid ben, kwam ik erachter dat jij achter de schermen daarin een zeer grote hand hebt. Dat maakt de raad en de besluitvorming beter.

Als nieuwkomer heb ik altijd goede hints van jou gekregen. Jij was nooit sturend. Ik had nooit het gevoel dat ik werd gepusht. Ik moest mijn eigen vorm vinden met de hulp van een zeer goede raadgever.

Ik heb een bloem meegenomen die ik zonder overbodige opsmuk erg elegant vindt en die als een soort uitvergroott madeliefje nog een zekere kinderlijke vrolijkheid heeft.

(Applaus.)

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Lieve Ad, ik heb het gevoel dat ik je nog maar net ken. Ik ben hier pas anderhalf jaar. Ik heb het gevoel dat hier iedereen al veel over jou weet, maar dat jij weggaat voordat ik jou echt heb leren kennen.

Als ik over deze anderhalf jaar nadenk, denk ik vooral aan het feit dat jouw deur openstond voor de vragen van de PvdD-fractie die voornamelijk gingen over voedsel, wijn en gehaktballen. Jij gaf altijd fantastische adviezen. Wij hebben samen mooie dingen bereikt om in het Stadhuis het vegetarische erin te krijgen.

Ik heb besloten om bloemen mee te nemen die symbool staan voor de vragen die wij de afgelopen tijd hebben gesteld. De vragen gingen onder andere over hoe duurzaam het stadhuis is. Ik heb duurzame biologische bloemen meegenomen uit Amelisweerd. Ik vind die mooi passen bij onze samenwerking van de afgelopen anderhalf jaar. Ik zal je heel erg missen. Ik wens je alle goeds.

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik geef nu het woord aan de ondervoorzitter van de raad, de heer Rollingswier.

De heer **ROLLINGSWIER** (D66): Voorzitter! Dames en heren! Beste Ad, ik heb de bijzondere eer en het genoegen om jou namens de gemeenteraad een cadeau aan te bieden. Dit cadeau is een bijzondere en blijvende herinnering aan onze enorme dankbaarheid voor jouw oneindige inzet voor ons en voor onze stad. Wij prijzen ons gelukkig dat wij de beste raadsgriffier van Nederland hebben gehad. Om dit gevoel goed te verwoorden, hebben wij Ingmar Heytze gevraagd om een gedicht over de raadsgriffier te maken. Ingmar heeft zich in jou verdiept. Naar mijn mening heeft hij een prachtig gedicht geschreven.

Ad, uit de grond van mijn hart, dank je wel voor de fantastische samenwerking. Voordat ik jou het gedicht overhandig, vraag ik Ingmar om het voor te dragen.

(Applaus.)

De heer **HEYTZE**: Poëzie is eigenlijk een soort pepermunt. Ik wil graag opmerken dat ik de sfeer hier zo leuk vind. Ik heb een soort reünie-gevoel.

Ik besepte – ik vergeet dat wel eens – dat democratie op elk niveau iets is dat door mensen wordt gemaakt. Dat heeft democratie gemeen met poëzie. Net als van poëzie is het praktische nut van democratie soms niet duidelijk, maar probeer maar eens te leven in een wereld zonder poëzie en democratie.

Het gedicht heet "Raadsgriffier". Daar gaat het over, maar het gaat misschien nog wel meer over democratie.

*Raadsgriffier
Ik teken hierbij aan
Democratie is een gevecht tegen de slaap
Men spreekt zich uit
Dat moet
Zo is het goed
Al duurt het soms een beetje lang
Ik schrijf alles op
Voor het laatst achter mijn statig rookgordijn
Na afloop is er nog een glas in het café
Om mee te vieren dat het klaar is
Dat ik hier de eerste was
Dat wat ik hoogacht, liefheb zelfs, ook na mij doorgaat
Wat ik schreef, ligt achter me
Als een pad door de sneeuw
Ik kijk om en kan het nauwelijks bevatten
Zoveel stappen in het wit
Patronen van cirkels en kronkels en lijnen
Af en toe een sprint vooruit
Dan weer gestaag naar achteren
Schrijven is een vorm van zachtjes zingen
Tenslotte noteer ik: democratie is een gezonde ziekte
Geef het door
Hamer af*

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dank u, mijnheer Rollingswier en mijnheer Heytze.

Ik geef nu het allerlaatste woord aan de heer Ad Smits. Hij zal spreken over alles waarover hij wil spreken.

De heer **SMITS**: Voorzitter! Geachte leden van de raad, college, oud-raadsleden en burgemeester. Ik heb nog niet gezien wie er allemaal zijn. Aleid Wolfsen zit helemaal achteraan, zie ik. Ik heb een aantal oud-wethouders, oud-collega's, familie en vrienden gezien.

Lieve mensen. Wat een feest om hier samen te zijn en om al die mensen te zien die van betekenis zijn geweest voor wat ik de afgelopen jaren mocht doen. Ik hoop dat zij er vooral ook zelf van genieten, want velen van hen zullen een reünie-gevoel hebben.

Men kan zich ongetwijfeld voorstellen dat ik mij noch qua tijd, noch qua inhoud zal beheersen nu ik de gelegenheid heb om het woord tot u te richten. Er is bij mijn weten geen spreektijd afgesproken.

Ik hoop dat alle mensen er even rustig voor gaan zitten en dit niet beschouwen als een revanche voor de bijna 1.500 uren die ik in deze zaal met u en uw voorgangers heb mogen doorbrengen. Dat zijn voor meer dan het overgrote deel waardevolle uren geweest, zij het dat niet alles mij op dezelfde manier heeft kunnen boeien. Dat heeft natuurlijk vooral te maken met persoonlijke voorkeuren voor de vele onderwerpen die op het stadsbestuur afkomen.

Mijn wortels liggen bij de gemeente bij het beleidsterrein Ruimtelijke Ordening. Dat heeft altijd mijn belangstelling gewekt.

Ik heb opgeschreven wat ik in Utrecht allemaal heb gedaan. De voorzitter heeft dat allemaal keurig verwoord, dus dat deel sla ik over.

De mooiste baan is zeker de baan waarvan ik nu afscheid neem: het dienen van de democratie in al haar facetten met de bonte verzameling mensen die de volksvertegenwoordiging vormt.

Vanaf de verkiezingen in 2014 heeft Utrecht de jongste raad van Nederland.

Tien eigenstandige fracties met 45 volksvertegenwoordigers met eigen karakters en eigen zielen: bedachtzamen, dwarsen, verbinders, wispelturigen, visionairs, ongedurigen, eigenwijzen, verbatisten, harmonieuzen, eigengereiden, praters en doeners, kortom: niets menselijks was en is hun vreemd. Dat behoort inderdaad het gemeenschappelijke kenmerk te zijn van de mensen die gezamenlijk de volksvertegenwoordiging vormen. Wat zij gemeenschappelijk hebben, is de gedrevenheid voor de publieke zaak, vanuit een persoonlijke visie op de mens en de maatschappij. Het is hun vertaling daarvan in verbondenheid met een politieke maatschappelijke stroming.

Van al deze aspecten heb ik de afgelopen dertien jaar vreselijk genoten. Dat ik een bijdrage kon leveren aan hun opdracht, heeft mij tot eer gestrekt. Het was namelijk vaak lastig om de stad de standpunten en het stemgedrag uit te leggen. De kloof tussen de politiek en de mensen speelde ook de raad af en toe parten. De democratie staat soms erg onder druk. Daarover is al veel geschreven, maar ik ben daarvan nooit zo onder de indruk geweest. Natuurlijk is de representatieve democratie gebaseerd op vertrouwen, maar onbeperkt en onvoorwaardelijk vertrouwen is zeker geen vereiste. Die is ook gebaseerd op geïnstitutionaliseerd wantrouwen of argwaan. Tegenover structurele macht staat structurele tegenmacht. Democratisch gemandateerden staan onder toezicht en controle. Zij moeten zich voortdurend verantwoorden, bij verkiezingen, maar ook tussendoor.

In opinieonderzoeken onder de bevolking wordt de democratie vaak bekeken vanuit het standpunt van de burger, maar niet de burger vanuit een democratisch perspectief. Ik breng dus graag de stelling in dat de representatieve democratie, zoals die in de westerse samenleving na twintig eeuwen denkwerk – vanaf de Grieken tot de Founding Fathers in Amerika en de denkers in de verlichtingstijd – met vallen en opstaan is gegroeid.

De democratie met daaraan gekoppeld het rechtstaatbeginsel is het beste dat de beschaafde samenleving heeft kunnen bedenken. De uitspraak van Kennedy in Berlijn werd door mevrouw Smulders genoemd, maar ik had die al eerder genoteerd. Kennedy zei in zijn toespraak in Berlijn: "Freedom has many difficulties" en "democracy is not perfect."

De representatieve democratie blijft een kasplantje dat voortdurend onderhoud nodig heeft, maar al het andere is onkruid.

(Applaus.)

Dat is wellicht een wat al te boude stelling. Het onderhoud aan de democratie blijft nodig.

Het is onze plicht om voortdurend te blijven nadenken over de bestuurlijke organisatie, over nieuwe vormen van participatie en over de vraag hoe wij moeten omgaan met de stemmingen en de mediademocratie. Daarbij gaat het altijd om legitimatieargumenten voor het beslisrecht. De essentie blijft echter dat een rechtstreeks gekozen volksvertegenwoordiging het laatste woord heeft over de grote en complexe vraagstukken waarmee onze samenleving worstelt. Iets beters is er niet. In het verlengde daarvan geldt dat onder de voorwaarde van een goed democratisch proces en een serieuze verdieping in het vraagstuk – inclusief de maatschappelijke effecten ervan – de raad dus altijd het beste besluit neemt.

Leden van de raad, Utrecht is een relatief hoog opgeleide stad. U bent een hoog opgeleide raad. Velen van ons zijn grootgebracht in een onderwijssysteem waarin rationaliteit, causaal verband en logische redenering de boventoon voeren. Echter, de mens is meer dan ratio alleen. Wellicht is de ratio de slaaf van de emotie en eerder middel dan doel. Ik heb er altijd van genoten als in uw besluitvorming het gevoel een rol speelde. Beleidsvoorstellen van hoge kwaliteit, met rationele argumenten waarom men voor het voorstel moet kiezen, vertellen nooit het hele verhaal. Op raadsinformatieavonden en werkbezoeken in de stad hoort men andere verhalen. Als het voorstel, alles afwegende en met alle hersenen die wij hebben, niet goed voelt en niet goed is uit te leggen, is het volkomen legitiem om een andere weg in te slaan. De raad moet sensitief zijn op wat haalbaar is en wat valt uit te leggen en moet altijd blijven nadenken. Zo heb ik u ervaren en zo heb ik vaak met bewondering waargenomen hoe diep u enerzijds in de veelal complexe materie bent gedoken en anderzijds steeds voeling hield met wat in de stad leeft. Vervolgens baseerde u mede daarop uw besluitvorming. Wij weten allemaal dat het leven alleen achteraf kan worden begrepen, maar dat het vooruit moet worden geleefd.

Grote waardering heb ik gehad voor de respectvolle manier waarop de raadsleden onderling met elkaar omgingen. Hou dat alstublieft met elkaar vol. Het is zo belangrijk om de persoonlijke verhoudingen goed te houden, ook als men fundamenteel met elkaar van mening verschilt. Blijf daar allemaal groots in en bedenk daarbij als relativering dat men de werkelijkheid soms de gelegenheid moet geven om zich anders te gedragen.

Evenzoveel waardering spreek ik graag uit voor de kwantitatieve inzet van de raadsleden. Zij besteden vele uren aan het raadslidmaatschap en aan de stad. Bijna elke avond zijn er naast een gewone drukke baan vergaderingen, werkbezoeken en andere bezigheden.

Lieve mensen, de afgelopen periode kwam veel langs. Een korte rijp-en-groen-bloemlezing die velen zullen herkennen: megadebatten over Leidsche Rijn, het Stationsgebied, het Zandpad, de drie grote decentralisaties, TivoliVredenburg, het armoedebeleid, de krachtwijken, de Woonvisie en nog heel veel meer. Bij het debat over de Bieb++ schoot mij het Franse adagium te binnen dat mevrouw Haage al even naar voren bracht: "Dans la politique c'est comme en amour: c'est ni jamais et ni toujours."

Er is een ongeluk met een trap gebeurd. Er hebben zich in de stad trieste ongelukken en een asbestcrisis voorgedaan. Er zijn veel burgerinitiatieven en referenda geweest, waaronder referenda over de koopzondagen en het burgemeestersreferendum. Er zijn raadsonderzoeken gedaan naar voetbalgeweld. Er is gedebatteerd over budgettaire neutraliteit en subsidieverstrekking. Er waren vertrekkende wethouders en college- en coalitiecrises. Er is Stadhuistoneel; binnenkort is er opnieuw een aflevering en mag ik nog één keer meedoen.

Wij hebben de opkomst en de opheffing van Leefbaar Utrecht gezien. Er was het plotselinge overlijden van één van onze zittende raadsleden, Nicole Wigny. Er was het nieuwe fenomeen van de raadsinformatieavonden. Er is een procedurecommissie gekomen, voorheen was dat het krokettenoverleg. CoRa en BABS kwamen. Het papierloos werken. Er kwamen spreektijden in de raad. Er werden stadsgesprekken gevoerd. Er werden op maandagavond in zaal 18 presidiumgesprekken gevoerd waarbij altijd een lekkere warme maaltijd werd geserveerd.

Over de ITC-ontwikkelingen zal ik een kleine anekdote vertellen. Ik was zeker geen voorloper in de ITC-ontwikkelingen. Dat weten velen van jullie, nietwaar, Bram? Sterker nog, dat leverde mij uit pure onmacht en afhankelijkheid nogal eens een slapeloze nacht op. Toen het sms-verkeer op gang kwam, kreeg ik van mijn kinderen – dat is alweer een tijd geleden – sms'jes vol afkortingen die altijd eindigden met een x'je. Van je kinderen kan men altijd leren, zeker op dat gebied, dus ik eindigde mijn sms-berichten aan de burgemeester, de wethouders en de raadsleden ook altijd met een x'je. Ik heb daar nooit een reactie op gekregen, maar mijn kinderen kwamen er natuurlijk achter. Nou ja ... Laat maar!

De benoeming van een burgemeester is voor iedere griffier een hoogtepunt. Ik heb twee vertrouwenscommissies mogen begeleiden. Ik heb Gilbert Isabella en Eiko Smid als voorzitters gesteund. Dat was een zeer bijzondere ervaring. Er waren geheime locaties en geheime afspraken. Er zaten journalisten in de bosjes en er werden afleidingsmanoeuvres uitgevoerd. Een aantal sprekers heeft daaraan zojuist gerefereerd. Dat zijn zaken waarvoor een griffier niet heeft doorgeleerd, maar die uiterst spannend en enerverend zijn.

Lieve mensen, ik eindig mijn verhaal dadelijk graag met het voorlezen van een kort gedicht van mijn vader. Ik ben blij dat Ingmar in ons midden is. Mijn vader was geen dichter, maar schreef mooie gedichten. Dit gedicht schreef hij in 1986, toen hij afscheid nam als burgemeester van een mooi Brabants dorp. Het gedicht zal ik dadelijk voorlezen, maar daarvóór zeg ik allen die hebben bijgedragen aan de voor mij zo fantastische tijd bij de gemeente Utrecht een enorm groot woord van dank. Heel veel dank voor de samenwerking, de collegialiteit en de genegenheid die ik heb mogen ondervinden.

Mij is in dit uur door de burgemeester al enorm veel lof toegezwaid. Hartelijk dank, Jan, voor jouw mooie, warme woorden.

Ook dank voor de woorden van de nestor, Arjan, die hij op zijn geheel eigen wijze uitsprak, zoals hij ook de raadsleden die hun maidenspeech hebben gehouden altijd fantastisch heeft toegesproken. Ik heb daarvan altijd erg genoten.

Ook dank ik Victor, de wethouder, voor zijn betoog over het pepermuntje. Prachtig.

Kaat, die namens alle collega's van de gemeente Utrecht – dat geloof ik niet, maar wél namens een aantal van hen – aan het afscheid een prachtige bijdrage leverde.

De fractievoorzitters hebben mij een bloemenhulde gegeven waarvan ik, maar zeker ook mijn Jet – zij is helemaal van de bloemen – enorm hebben genoten. Het is bekend dat Jet altijd de grote inspirator was van de bloemenhulde die ik de vertrekkende raadsleden de afgelopen jaren heb gegeven. Ook daarvoor heel erg bedankt.

Roelant, ik ga ervan uit dat jij de grote activator bent geweest achter het prachtige idee om Ingmar te vragen dit mooie gedicht te schrijven. Ik ben daarmee zeer verguld.

Ik heb in de vertoonde film de hand van de collega's van de griffie gezien. De mensen die daaraan hebben bijgedragen, bedank ik allemaal heel hartelijk.

Ook veel dank zeg ik de meer dan 150 gekozen raadsleden, waarvan velen aanwezig zijn, net als aan de burgemeesters onder wiens burgemeesterschap ik griffier ben geweest: Annie, Aleid en Jan. Ik heb met hen altijd een hartelijke en wederzijds respectvolle relatie gehad.

Jan, bij dezen nog een klein excuus omdat de vermaledijde spreektijdenklok nog steeds niet in de raadszaal hangt. Nu kan Merel daar lekker achteraan gaan.

Veel dank zeg ik de presidiumvoorzitters van de afgelopen 13 jaar: Rob, Gilbert, Klaas, Stefanie en Roelant. Roelant is de huidige presidiumvoorzitter en de ondervoorzitter van de raad.

Ik dank de vele wethouders uit het C-vak. Victor zei dat de wethouders een beetje zijn opzijgeschoven, maar zo hebben wij dat nooit ervaren. De wethouders hebben in deze prachtige zaal een zeer prominente plaats. Die verdienen zij.

Ook veel dank voor de drie gemeentesecretarissen met wie ik heerlijk heb mogen samenwerken: Marianne, John en Maarten.

Veel dank voor mijn dierbare collega's van de griffie. Ik had deze functie nooit goed kunnen uitoefenen zonder de steun, de trouw en de loyaliteit die ik van de griffiecollega's heb mogen ontvangen. Zij hebben mij vlak voor de zomer een fantastisch afscheid bezorgd op ons jaarlijkse dagje uit. Vraag maar wat wij hebben gedaan. Het was ontzettend leuk.

(Applaus.)

Ik zeg de bestuurs- en communicatieadviseurs van de gemeente, de collega's van het Stafbureau Gemeentesecretaris en de collega's van het Kabinet hartelijk dank.

De IRM'ers, de wijkregisseurs, de projectmanagers van het PMB, de juristen, de collega's van interne bedrijven en al die andere collega's zeg ik hartelijk dank. Kaat heeft ze allemaal gesproken.

Collega-griffiers uit het land, het Griffiersnetwerk SG4, het 100.000-plus netwerk en de regiogriffiers, veel dank.

De bodes op het stadhuis zijn fantastisch, gezien wat zij hebben gedaan en hoe loyaal zij zijn. Zij staan altijd voor de raad en de griffie klaar. Geweldig. Zeer veel dank voor jullie steun.

(Applaus.)

Ik weet niet of Dennis, de huismeester, meeluistert, maar ik zeg ook hem veel dank.

(Applaus.)

Ik dank de dames – en ook een enkele heer – van de catering. Zij hebben ons in de raadszaal altijd met veel plezier van koffie, thee, Vockingworst en komkommertjes voorzien.

Niet te vergeten mijn lieve Jet en mijn kinderen, mijn familie en vrienden. Ik zeg uit de grond van mijn hart dat u mij allemaal evenzeer genegen bent, met één kleine kanttekening: mijn Jet en onze kinderen het meest.

(Applaus.)

Dan volgt nu het al aangekondigde gedicht.

*Besturen van mensen is passen en meten
Met menselijke wensen, de wet en het geweten
Besturen is wegen, het gezamenlijk belang
Het voor en het tegen in samenhang
Besturen is meten met eenzelfde maat
En daarbij ook weten dat het anders niet gaat
Besturen is delen van een tekort
Delen met velen dat er niets schort
Besturen beslissen vraagt goed overleg
Zich vergewissen van ieders goed recht
Besturen is zorgen voor allen te saam
Zorgen voor morgen hoe het verder zal gaan*

Mijn collega's van de griffie hebben een boekje samengesteld. Wij zijn zowel in visueel als in literair opzicht tot grote hoogten gestegen. Regisseur van een film, maar ook eindredacteur van een mooi boekje. Ik heb het pas gisteren voor het eerst gezien. Het is erg leuk. Het is geen liber amicorum, maar een anekdotisch boekje over dertien jaar dualisme in Utrecht, waarin een aantal van u over die periode bijzondere verhalen heeft opgetekend.

Het boekje is allereerst bedoeld voor de raads- en collegeleden, maar bij de uitgang ligt er voor u een exemplaar klaar, zolang de voorraad strekt.

Het eerste exemplaar bied ik graag de voorzitter aan.

(Hierna overhandigt de heer Smits, onder applaus van de aanwezigen, de voorzitter het genoemde boekje.)

De heer **SMITS**: Het ga u allen goed! Ik wens mijn opvolger, Merel, als de nieuwe griffier van Utrecht, graag alle succes en veel werkvreugde toe.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Het is vandaag een gedenkwaardige dag. Ad, daar ga je. Jij bent nooit een kasplantje geweest, maar al het andere is onkruid. Mooi.

Wij kwamen hier aan op het moment dat onze Daphne een gouden medaille won. Ad, wij vergeten het nooit.

Dames en heren, het was geweldig dat u hier was. Bedankt voor uw bijdragen. Ad blijft in de stad en blijft actief.

Ik nodig de aanwezigen graag uit voor een ontvangst beneden.

De voorzitter sluit hierna, aangezien niets meer aan de orde is, de vergadering.

Middagvergadering van 28 augustus 2015

17

INHOUD:

Opening van de vergadering

Pag. 1

Afscheid van de heer Ad Smits, raadsgriffier

Pag. 1